

Ordenen en beschrijven volgens het (Amerikaanse) boekje

ISAD(G) en ISAAR, de door de Internationale Archiefraad ontwikkelde beschrijvingsstandaarden, worden meer en meer in nationale handboeken geïmplementeerd. Voor de Amerikaanse zustervereniging Society of American Archivists leidde één en ander tot de nieuwe, algemene DACS-standaard (*Describing Archives: a Content Standard*) die de oude APPM (*Archives, Personal Papers and Manuscripts*) naar de prullenmand verwees. DACS beoogt een – bij alle archieftypes toepasbare – basisbeschrijvingsstandaard en dient als dusdanig onderscheiden te worden van toepassingen als MARC 21 (*Machine-readable cataloguing*) en EAD (*Encoded Archival Description*). De Canadezen ontwikkelden dan weer een tweede versie van hun Rules for Archival Description (RAD 2), die niet (helemaal) spoort met DACS. Nochtans had de Amerikaans-Canadese CUSTARD (*Canadian-U.S. Task Force on Archival Description*) lange tijd de ambitie om een uniforme Noord-Amerikaanse standaard te ontwikkelen. Het water tussen beide nationale tradities bleek toch nog iets te diep. De auteurs spreken weliswaar hun vertrouwen uit in een voortgezette dialoog, maar ondertussen is het stemmen van de violen op dit toch wel cruciale domein niet gelukt.

Genoeg geheimtaal! Als u niet met de afkortingen vertrouwd bent, is het u wellicht voor de ogen beginnen schemeren. Eigenlijk is dit blauwe boekje voor onze Amerikaanse collega's niet meer dan de nieuwe beschrijvingsbijbel, waarin ISAD(G) en ISAAR in grote mate geïntegreerd zijn. Er bestaat boeiender lectuur dan die van handboeken beschrijvingstechniek, in welke taal ze ook geschreven zijn. De beruchte openingszin van de Handleiding van Muller, Feith en Fruin (*"Dit is een vervelend boek en een kleingeestige boek"*) had ook in deze publicatie niet misstaan. Er valt weinig opwindends te vertellen over de regel dat 'Karel de Winter' als 'Winter, Karel de' geïndexeerd moet worden (p. 133). En dat 'Louvain' de voorkeur geniet boven 'Leuven' omdat die vorm in Engelstalige teksten veel frequenter voorkomt (154), is ook al niet meteen een vaststelling waarvoor ik op het puntje van mijn stoel ga zitten. Een groot deel van dit boek wordt besteed aan dit soort regels. Die worden genummerd, nauwgezet geformuleerd en overdadig met voorbeelden toegelicht. Toch zal je mij niet horen klagen. Het zijn nuttige regels. De grote aandacht voor anderstalige teksten, zelfs uit kleine taalgebieden, is overigens een pluspunt. Dit zou je niet meteen verwachten in een handboek uit de Verenigde Staten.

Verwacht van dit boek geen vernieuwende inzichten in – ik zeg maar wat – de beperkingen van archivalistische repre-

sentatie; het is een nauwgezette handleiding met voorspelbare regels. Hoofdstuk I en II, respectievelijk gewijd aan de beschrijving van archieven en archiefvormers komen, beïnvloed als ze zijn door ISAD(G) en ISAAR, erg herkenbaar over. De 80 bladzijden die besteed worden aan de schrijfwijze van persoons- en plaatsnamen is wat van het goede te veel. Bij het doornemen van de bijlagen wordt mijn archivarissenhumeur dan weer wat opgevrolijkt. Je vindt er vergelijkingen tussen de verschillende beschrijvingsstandaarden, een overzichtelijk en goed gedoseerd glossarium, een interessant overzicht van gespecialiseerde thesauri en specifieke beschrijvingsstandaarden voor onder andere architectuurmateriaal en geluidsopnamen. Wat ik wel miste, was een goede ouderwetse index. In het boek wordt voortdurend gehamerd op het belang van adequate *access points*, maar die noodzaak geldt evenzeer voor een naslagwerk als dit! Wie bijvoorbeeld snel te weten wil komen hoe je namen van edellieden gestandaardiseerd beschrijft, is er aan voor de moeite en kan driftig beginnen bladeren. Een index met trefwoorden had het veel eenvoudiger gemaakt.

Is DACS nu een conservatieve of een progressieve standaard? Vergelijkende tabellen met ISAD(G) en ISAAR (p. 216-218 en 222-224) leren alvast dat die ICA-standaarden in belangrijke mate geïntegreerd zijn. 25 van de 26 beschrijvingselementen van ISAD(G) komen terug. Alleen met de beperking tot vijf ordeningsniveaus heeft DACS het moeilijk. Complexe archieven, zo luidt het, vereisen soms een configuratie met meer dan vijf ordeningsniveaus. Voor de rest is de adaptatie van ISAD(G) opmerkelijk. Soortgelijke tabellen met de concordantie tussen APPM en DACS (p. 214-215 en 219) lijken dan weer te suggereren dat Amerikaanse archivarissen snel afstand nemen van de oude bibliografische standaarden. Ik kan me vergissen, maar ik heb de indruk dat de invloed van het bibliotheekwezen op de beschrijvingstechniek in de Amerikaanse context veel groter geweest is dan in Europa.

Het is nu wachten op de toepassing van deze nieuwe regels. Onvermijdelijk zal die vernieuwing weerstand oproepen vanuit het veld, dat jarenlang andere normen gewend was. In Vlaanderen staan we voor dezelfde uitdaging, zeker nu ISAD(G) in het Nederlands vertaald is. Ook hier kan je je een zelfde conservatieve reflex voorstellen. Die zou overigens niet helemaal onterecht zijn: te veel veranderingen op korte tijd werken contraproductief. Anderzijds is het goed nieuws dat de door de ICA voorgestelde standaarden geen dode letter blijven, maar daadwerkelijk geïmplementeerd worden. Het blijven boeiende tijden, zelfs in de 'vervelende en kleingeestige' wereld van de beschrijvingstechniek.

Describing archives: a content standard. - Chicago: Society of American Archivists, 2004. - xxi:269 p. - ISBN 1-931666-08-3

Eddy Put, Rijksarchief Leuven
 eddy.put@arch.be